

Versterking Samenwerking

OPLEIDINGSSCHOOL
De Stedendriehoek

Aanspreken op talent B
Handreiking leertaal Building Learning Power

Voorwoord

Deze uitgave bevat een samenvatting van het onderzoek dat de ontwikkelgroep aanspreken op talent B heeft uitgevoerd in het kader van het project Versterking Samenwerking. Deze uitgave bevat tevens een aantal concrete producten die zijn ontwikkeld in het project.

Vanuit het thema aanspreken op talent B hebben drie opleidingscholen, namelijk OBS Kolmescate, ODS Het Roessink, OBS Spitsbergen en de pabo Saxion Deventer onderzoek gedaan naar hoe talentontwikkeling vorm gegeven kan worden. De invalshoek daarbij is de professionalisering van leerkrachten ten behoeve van het stimuleren van talenten van leerlingen.

Deze handreiking kan interessant zijn voor scholen die aan de slag willen gaan met talentontwikkeling.

Zijn er vragen? Heeft u hulp nodig? U kunt contact zoeken met de ontwikkelgroep aanspreken op talent B via de website. Voor meer informatie over dit onderzoek en andere onderzoeken die zijn gedaan in het kader van Versterking Samenwerking kunt u terecht op www.opleidingsschooldestedendriehoek.nl.

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Samenvatting	4
Handreiking leertaal BLP	5
Leertaalkaart BLP	6
Aantekeningenlijst voor leertaal	7
Leertaal reflectiekaartjes BLP	8
Leertaalkaartjes BLP	11
Leertaalkaartjes kleuters	14

Samenvatting

Voor dit onderzoek hebben drie basisscholen samengewerkt aan een gezamenlijke onderzoeksvraag. De scholen hebben elk een eigen aanleiding om mee te doen aan dit onderzoek.

Obs Kolmenscate is een middelgrote school met een gemengde populatie leerlingen. De school wil dat ieder kind zich kan ontplooiën op de wijze zoals het kind is. De school wil onderzoeken hoe leerkrachten alle leerlingen kunnen begeleiden bij het ontplooiën van talenten.

Ods Het Roessink is sinds 2005 een daltonschool met een gemengde populatie leerlingen. De missie van de school is dat de leerlingen (op)groeien met zelfvertrouwen. De school wil onderzoeken of het mogelijk is om het onderwijs aan meer- en hoogbegaafde kinderen te integreren in de groep en hoe de organisatie van het onderwijs vorm moet krijgen.

Obs Spitsbergen is een kleine basisschool met leerlingen met 20 verschillende nationaliteiten. De school wil aansluiten bij de mogelijkheden van elk individuele kind. De school wil onderzoeken hoe je talentvolle leerlingen kunt signaleren en hoe de leerkrachten in de groep talentontwikkeling kunnen organiseren.

De gezamenlijke onderzoeksvraag is *'Op welke wijze kunnen leerkrachten geprofessionaliseerd worden om de talenten van leerlingen te stimuleren?'*

De vraag is beantwoord door literatuuronderzoek, door observaties van het leerkrachtgedrag en door het afnemen van interviews. De observaties zijn uitgevoerd aan de hand van een kijkwijzer die hiervoor is opgesteld. Er is een voor- en nameting uitgevoerd. In de tussenperiode is er een klassenbezoek met feedback geweest. De professionaliseringsaanpak is beschreven in logboeken.

De gegevens zijn zowel kwantitatief als kwalitatief verwerkt en beschreven. Uit het literatuuronderzoek blijkt dat er meerder mogelijkheden zijn om de talenten van leerlingen te stimuleren. In hoeverre bij het kind talenten worden ontwikkeld, hangt mede af van de niet-cognitieve persoonlijkheidskenmerken en de omgevingsfactoren, zoals weergegeven in het model van Heller. De omgevingsfactoren zijn de gezinssituatie (leerhouding en het gezinsklimaat), school (kwaliteit van de instructie en het klimaat in de klas) en ingrijpende levensgebeurtenissen. Houkema en Kaput (2013) beschrijven dat leerkrachten onvoldoende toegerust zijn om leerlingen optimaal te ondersteunen hun talenten te ontwikkelen. Daarnaast hebben leerlingen nog onvoldoende inzicht en grip op hun eigen ontwikkeling. Volgens Houkema en Kaput (2013) is het essentieel dat de leerling zich betrokken voelt bij zijn eigen ontwikkelingsproces en dat hij hier zelf verantwoordelijkheid voor leert nemen. Het is niet vanzelfsprekend dat leerlingen dit kunnen wanneer hier niet doelgericht aandacht aan wordt besteed. Ze zullen dit moeten leren, zodat ze hun sterke behoefte aan autonomie adequaat invulling kunnen geven in een betekenisvolle relatie tot hun omgeving. De leerlingen hebben de leerkracht hiervoor nodig. Voor het onderzoek is gekozen voor de theorie 'Building Learning Power' (BLP) van Claxton (2007, 2013). BLP gaat over het leren van leren. Centraal staat het creëren van een leercultuur in de klaslokalen en in de school in het algemeen. Kwaliteiten kunnen ontwikkeld worden.

De leerkrachten van de drie basisscholen zijn geschoold in een aspect van BLP, namelijk het spreken van leertaal. Doel hiervan is dat leerkrachten het belang inzien van het stellen van leervragen. De professionaliseringsaanpak kan als 'blended' worden omschreven, waarbij scholing is gecombineerd met groepsbijeenkomsten, leer- of pilotteams, zelfstudie en coaching. De professionalisering is schoolbreed ingevoerd en de onderzoekers zijn gefaciliteerd voor de scholing, de implementatie en

het onderzoek. De onderzoekers hebben dit uitgevoerd op de eigen school, hetgeen wenselijk is om het leren te bevorderen en vanwege het onderling vertrouwen voor het geven van feedback. Zowel uit de kwantitatieve als uit de kwalitatieve resultaten blijkt dat er een verbetering te zien is in het handelen van de leerkrachten op de vier geoperationaliseerde dimensies van Claxton (uitleggen, orkestreren, feedback en modellering). Bij de observaties is vastgesteld dat het een significante verbetering betreft bij alle leerkrachten.

In een vervolgonderzoek gaan twee van de drie scholen zich richten op de verbinding tussen het spreken van leertaal en de ontwikkeling van leerspieren. Er wordt hierbij gebruik gemaakt van het leerspiermodel van BLP. Dit onderzoek wordt in het najaar van 2016 uitgevoerd en afgesloten in juni 2017.

Handreiking leertaal BLP

Het moet een automatisme worden dat leerkrachten leertaal spreken met leerlingen. Leerlingen moeten gaan nadenken over hun eigen leerproces, de juiste vragen (leertaal-vragen) van de leerkracht zijn hierbij een essentieel hulpmiddel. Uiteindelijk kunnen leerlingen dankzij het modellen van de leerkracht zichzelf én elkaar leertaalvragen stellen. Leertaal spreken kan op elk moment van de dag, zeker als een leerkracht zich de taal heeft eigen gemaakt!

Leertaalvragen inzetten bij lessen:

De lessen moeten zo worden georganiseerd dat er tijd en ruimte gecreëerd wordt om leerlingen leertaal vragen te stellen.

Verschillende opties tijdens de les:

- De leerkracht gaat een minuut of 10 bij een tafelgroep zitten en stelt vragen uit één van de categorieën zoals aangegeven op de leertaalkaart BLP. Dit kan bijgehouden worden op de aantekeningenlijst (zie bijlage) waardoor inzicht ontstaat welke categorieën aan bod zijn geweest.
- De leerkracht stelt vragen uit een bepaalde categorie aan de gehele groep. Dit kan curatief of preventief worden gedaan.
- De leerkracht neemt een enkel kind bij zich en stelt vervolgens leervragen uit een bepaalde categorie.

Belangrijk is dat alle categorieën een keer aan bod komen!

Leertaal spreken gedurende vrije situaties:

Dezelfde opties als hierboven kunnen ook tijdens vrije situaties ingezet worden. De leerkracht kan ook één of meerdere vragen centraal stellen door deze te visualiseren op het digibord om er vervolgens met kinderen over te praten. Een andere optie is 'de vraag van de dag', waarbij één vraag centraal staat! Deze vraag wordt vervolgens in groepjes met elkaar besproken waarna plenair feedback en feedforward plaatsvindt.

Leertaal helpt leerlingen leren om te leren hoe ze moeten leren!

Leertaalkaart BLP

Controlevragen

Hoe heb je dat gedaan?
Hoe zou je dat anders hebben kunnen doen?
Welke tips heb je gebruikt?
Wie heeft dat op een andere manier gedaan?
Stop met snel naar het antwoord gaan zonder na te denken

Betrokkenheid

Hoe was je luisterhouding?
Hoe is je werkhouding geweest?

Feedback op leer- en ontwikkelingsproces

Wat kun je doen wanneer je vastloopt?
Wat zou het makkelijker hebben gemaakt voor jou?
Wat zijn de lastige stukken? Wat is er lastig aan?
Wat weet je nog meer dat je kan helpen?
Waar kun je dit nog meer bij gebruiken/toepassen?

Samenwerking

Wat heb jij nodig van een ander?
Hoe kun je een ander helpen om dit te doen?
Wat heb je zelf te bieden/ hoe kan jij een ander helpen?
Hoe kun je samenwerking verbeteren?

Reflectie (vooraf)

Hoe ga je het aanpakken?
Wat heb je nodig om de opdracht te kunnen doen?
Welke stappen ga je zetten?
Hoe kun je het makkelijker (moeilijker) maken voor jezelf?
Denk goed na voor je handelt

Reflectie (tijdens)

Wat kun je doen als je vastloopt?
Wat maakt dit nu lastig voor je?
Welke tips kun je nu gebruiken?
Kun je het makkelijke (of moeilijker) voor jezelf maken?
Wat of wie heb je nodig om verder te komen?

Reflectie (achteraf)

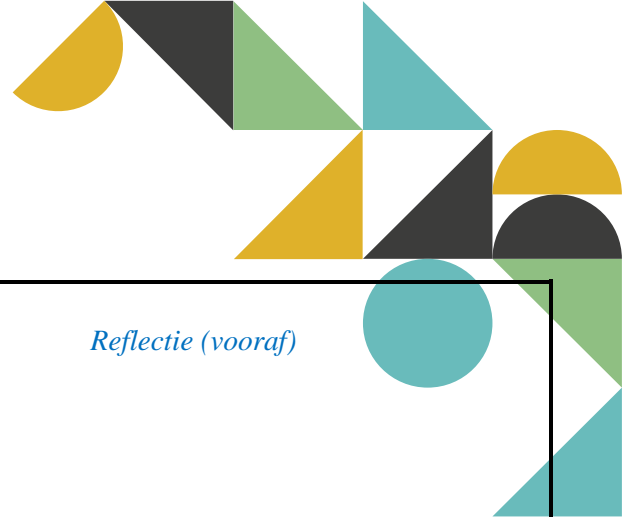
Hoe heb je gebruik gemaakt van de tips?
Wat heb je van de les geleerd?
Waar kun je het geleerde nog meer voor gebruiken?
Wat is het belangrijkste voor jou dat je uit deze les hebt geleerd?
Wat heb je de volgende keer nodig?
Denk je dat je het moeilijk (of makkelijker) voor jezelf had kunnen maken?

Aantekeningenlijst voor leertaal

	Controle vragen	Betrokkenheid	Feedback	Samenwerking	Reflectie
Groep 1					
Groep 2					
Groep 3					
Groep 4					
Groep 5					
Groep 6					

Leertaal reflectiekaartjes BLP

<p><i>Reflectie (vooraf)</i></p> <p>Hoe ga je het aanpakken?</p> 	<p><i>Reflectie (vooraf)</i></p> <p>Wat heb je nodig om de opdracht te kunnen doen?</p>
<p><i>Reflectie (vooraf)</i></p> <p>Denk goed na voordat je handelt.</p> 	<p><i>Reflectie (vooraf)</i></p> <p>Hoe kun je het makkelijker (of moeilijker) voor jezelf maken?</p> <p>8</p>
<p><i>Reflectie (vooraf)</i></p> <p>Welke stappen ga je zetten?</p> 	

<p><i>Reflectie (tijdens)</i></p> <p>Wat kun je doen als je vastloopt?</p> 	<p><i>Reflectie (tijdens)</i></p> <p>Wat of wie heb je nodig om verder te komen?</p>
<p><i>Reflectie (tijdens)</i></p> <p>Wat maakt dit nu lastig voor jou?</p> 	<p><i>Reflectie (tijdens)</i></p> <p>Welke tips kun je nu gebruiken?</p>
<p><i>Reflectie (tijdens)</i></p> <p>Kun je het makkelijker (of moeilijker) voor jezelf maken?</p> 	

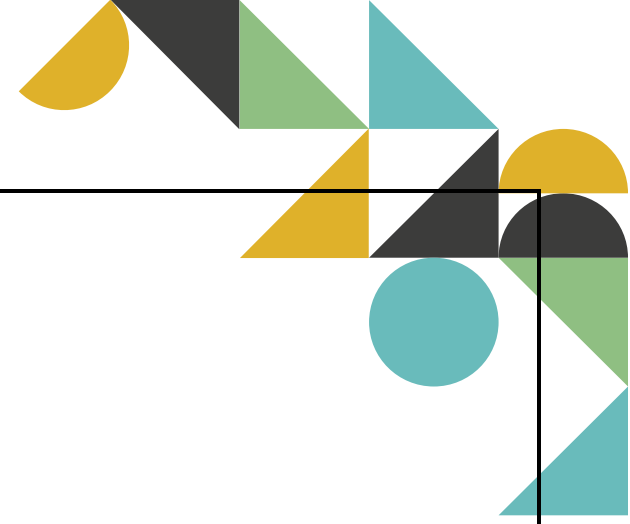
<p><i>Reflectie (eind)</i></p> <p>Wat heb je van de les geleerd?</p> 	<p><i>Reflectie (eind)</i></p> <p>Denk je dat je het moeilijker (of makkelijker) voor jezelf had kunnen maken?</p>
<p><i>Reflectie (eind)</i></p> <p>Wat heb je de volgende keer nodig?</p> 	<p><i>Reflectie (eind)</i></p> <p>Waar kun je het geleerde nog meer voor gebruiken?</p> <p>10</p>
<p><i>Reflectie (eind)</i></p> <p>Hoe heb je gebruik gemaakt van de tips?</p> 	<p><i>Reflectie (eind)</i></p> <p>Hoe heb je gebruik gemaakt van de tips?</p>

Leertaalkaartjes BLP

<p><i>Leertaalkaartjes Controle vragen</i></p> <p>Hoe heb je dat gedaan?</p> 	<p><i>Leertaalkaartjes Controle vragen</i></p> <p>Hoe zou je dat anders hebben kunnen doen?</p> 	<p><i>Leertaalkaartjes Controle vragen</i></p> <p>Welke tips heb je gebruikt?</p>
<p><i>Leertaalkaartjes Controle vragen</i></p> <p>Wie heeft dat op een andere manier gedaan?</p> 	<p><i>Leertaalkaartjes Controle vragen</i></p> <p>Stop met snel naar het antwoord gaan zonder na te denken.</p> 	

*Leertaalkaartjes
Betrokkenheid*

Hoe is je werkhouding geweest?

*Leertaalkaartjes
Betrokkenheid*

Wat hielp je om aan de slag te kunnen gaan?

*Leertaalkaartjes
Feedback vragen*

Wat kun je doen wanneer je vastloopt

*Leertaalkaartjes
Feedback vragen*

Wat zou het makkelijker hebben gemaakt voor jou?

*Leertaalkaartjes
Feedback vragen*

Wat zijn de lastige stukken? Wat is er lastig aan?

*Leertaalkaartjes
Feedback vragen*

Wat weet je nog meer dat je kan helpen?

*Leertaalkaartjes
Feedback vragen*

Waar kun je dit nog meer bij gebruiken/toepassen?

*Leertaalkaartjes
Betrokkenheid*

Hoe was je luisterhouding?

*Leertaalkaartjes
Samenwerking*

Wat heb jij nodig van een ander?

*Leertaalkaartjes
Samenwerking*

Hoe kun je een ander helpen om dit te doen?

*Leertaalkaartjes
Samenwerking*

Hoe kun je samenwerking verbeteren?

Leertaalkaartjes kleuters BLP

<p><i>Leertaalkaartjes Kleuters Controle vragen</i></p> <p>Hoe heb je dat gedaan?</p> 	<p><i>Leertaalkaartjes Kleuters Controle vragen</i></p> <p>Hoe kun je het anders doen? Of Wie heeft het anders gedaan?</p> 	<p><i>Leertaalkaartjes Kleuters Controle vragen</i></p> <p>Welke tips (uitleggen wat een tip is) heb je gebruikt?</p>
<p><i>Leertaalkaartjes Kleuters Controle vragen</i></p> <p>Welke manier vind je het fijnst?</p> 	<p><i>Leertaalkaartjes Kleuters Controle vragen</i></p> <p>Eerst goed nadenken voor je een antwoord geeft</p> 	

*Leertaalkaartjes kleuters
Betrokkenheid*

Hoe vind je dat je hebt gewerkt?

*Leertaalkaartjes kleuters
Betrokkenheid*

Hoe vind je dat je hebt meegedaan?

*Leertaalkaartjes kleuters
Feedback vragen*

Wat kun je doen als iets niet goed lukt?

*Leertaalkaartjes kleuters
Feedback vragen*

Hoe wordt het makkelijker(moeilijker) om te doen?

*Leertaalkaartjes kleuters
Feedback vragen*

Wat vind je nog moeilijk (makkelijk)?

*Leertaalkaartjes kleuters
Feedback vragen*

Wat of wie kan jou helpen?

*Leertaalkaartjes kleuters
Feedback vragen*

*Leertaalkaartjes kleuters
Betrokkenheid*

*Leertaalkaartjes kleuters
Samenwerking*

Hoe kan een ander kind jou helpen?

*Leertaalkaartjes kleuters
Samenwerking*

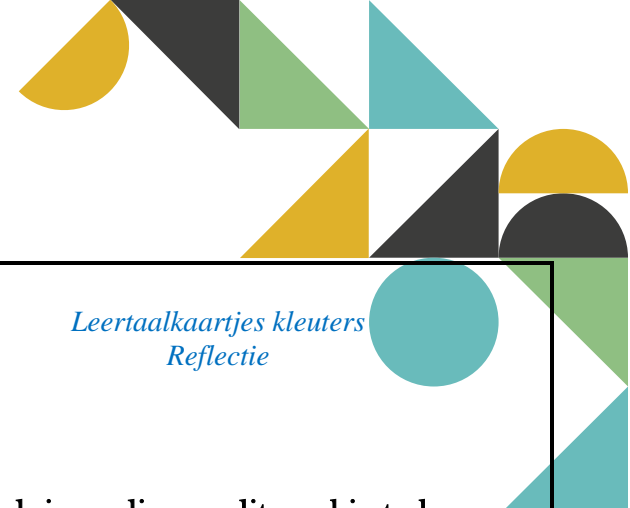
Hoe kun jij een ander kind helpen?

*Leertaalkaartjes kleuters
Samenwerking*

Hoe kun je goed met een ander kind
samenwerken?

<p><i>Leertaalkaartjes kleuters Reflectie</i></p> <p>Hoe ga je de opdracht doen?</p> 	<p><i>Leertaalkaartjes kleuters Reflectie</i></p> <p>Wat heb je nodig om 'dit' te doen?</p> 	<p><i>Leertaalkaartjes kleuters Reflectie</i></p> <p>Wie heb je nodig om dit werkje te kunnen doen?</p>
<p><i>Leertaalkaartjes kleuters Reflectie</i></p> <p>Hoe kun je het moeilijker(makkelijker) maken?</p> 	<p><i>Leertaalkaartjes kleuters Reflectie</i></p> <p>Wat heb je nodig om het te kunnen doen?</p> 	<p><i>Leertaalkaartjes kleuters Reflectie</i></p> <p>Wat kun je doen als het even niet lukt?</p>

